

PRZEGLĄD PRAWA HANDLOWEGO

10
(338)

październik
2020

MIESIĘCZNIK

KRZYSZTOF OPLUSTIL

Przekształcenia i łączenia spółek
w świetle znowelizowanych przepisów
Kodeksu spółek handlowych

MARCIN KŁODA

Przepisy prawa konkurencji z 2017 r. dotyczące
przedawnienia a prawo międzyczasowe

ALEKSANDRA SIKORSKA-LEWANDOWSKA

Legitymacja użytkownika akcji do zaskarżania
uchwał walnych zgromadzeń spółki akcyjnej

JACEK MATRASZEK, ZOFIA WOJCIECHOWSKA

Wpływ przepisów wprowadzających obowiązkową
dematerializację na zaskarżanie uchwał organów
„właścicielskich” spółek akcyjnych

www.wolterskluwer.pl

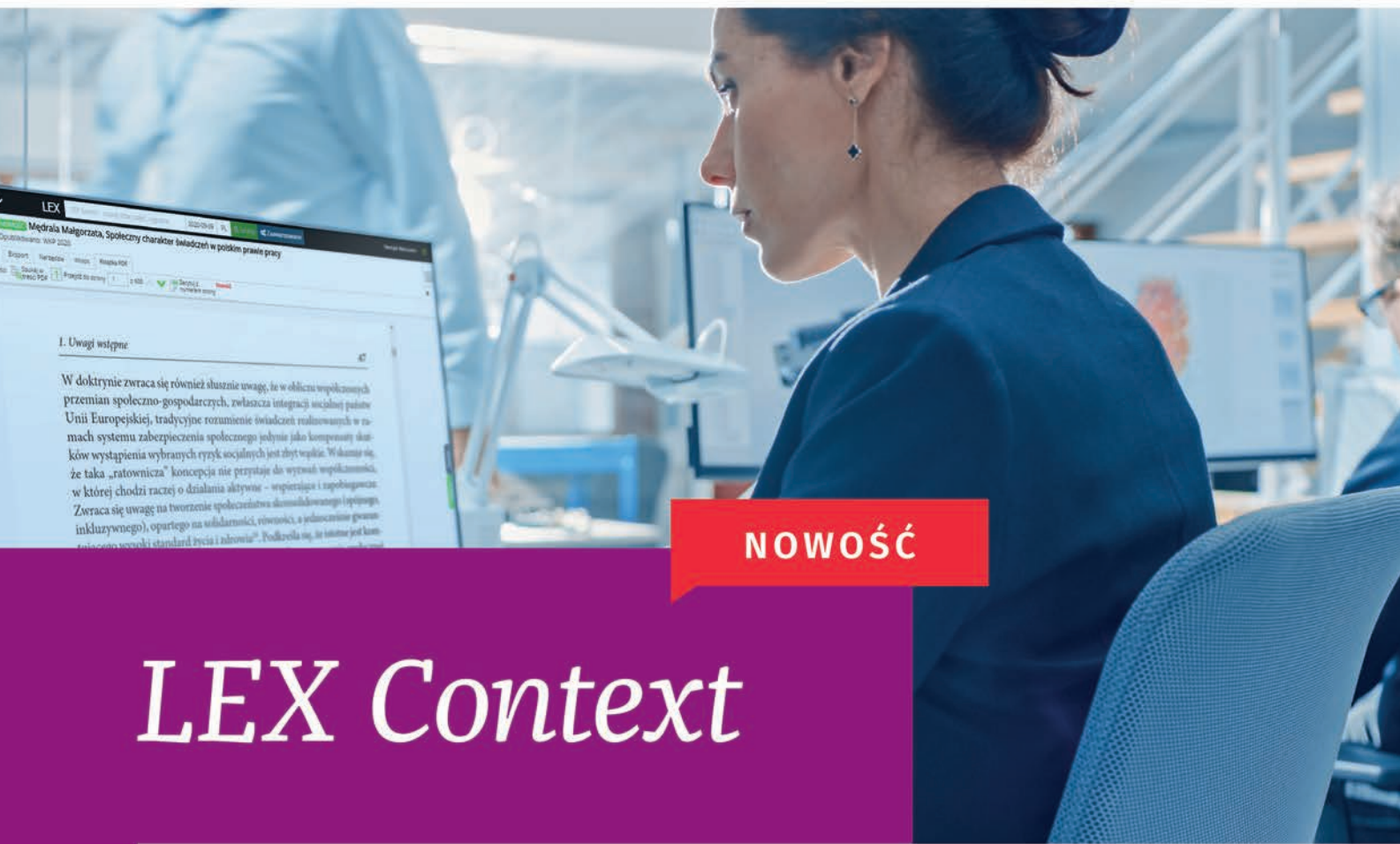
www.czasopisma.wolterskluwer.pl

CENA 75 ZŁ (W TYM 8% VAT)
Indeks 32907X

Wolters Kluwer

NOWOŚĆ

LEX Context

Wygodna praca z książką w PDF i precyzyjne cytowanie publikacji prawniczych

LEX Context to nowe rozwiązanie dla prawników i pracowników naukowych, które przyspiesza pisanie pracy naukowej, opinii prawnej czy orzeczenia. Jego istotą jest wzbogacenie posiadanych publikacji książkowych w LEX o ich **wersje PDF i nowe funkcjonalności**, dzięki którym użytkownik może:

Wygodnie nawigować
po książce w PDF,
która jest **identyczna**
z **wersją papierową**

Bez odwiedzania
biblioteki bezpiecznie
pracować z książką
w wersji online

Sprawnie i precyzyjnie
cytować publikację
z **uwzględnieniem**
numera strony

spis treści

Krzysztof Oplustil

- 4** Przekształcenia i łączenia spółek w świetle znówelizowanych przepisów Kodeksu spółek handlowych

Marcin Kłoda

- 16** Przepisy prawa konkurencji z 2017 r. dotyczące przedawnienia a prawo międzyczasowe

Aleksandra Sikorska-Lewandowska

- 24** Legitymacja użytkownika akcji do zaskarżania uchwał walnych zgromadzeń spółki akcyjnej

Jacek Matraszek, Zofia Wojciechowska

- 30** Wpływ przepisów wprowadzających obowiązkową dematerializację na zaskarżanie uchwał organów „właścicielskich” spółek akcyjnych

Marcin Łolik

- 39** Kwestia określenia kary umownej (w kontekście jej maksymalnej wartości) jako przesłanki jej prawidłowego zastrzeżenia

Marta Mackiewicz

- 44** Wina korporacyjna za naruszenie prawa konkurencji versus odpowiedzialność członków zarządu wobec spółki kapitałowej

contents

Krzysztof Oplustil

- 4** Transformations and Mergers of Partnerships or Companies in the Light of Amended Provisions of the Code of Commercial Partnerships and Companies

Marcin Kłoda

- 16** The 2017 Competition Law Provisions on Limitation in the Context of Intertemporal Law

Aleksandra Sikorska-Lewandowska

- 24** Locus Standi of a Share Usufructuary to Challenge Resolutions of the General Meeting of a Joint-Stock Company

Jacek Matraszek, Zofia Wojciechowska

- 30** Influence of Provisions on Mandatory Dematerialization on Challenging the Resolutions of Owners' Governing Bodies in Joint-Stock Companies

Marcin Łolik

- 39** Determining the Amount of Liquidated Damages (in the Context of Maximum Value) as a Condition for Correct Stipulation

Marta Mackiewicz

- 44** Corporate Guilt in Infringement of Competition Law Versus Accountability of Management Board Members to a Company

Za publikację na łamach „Przeglądu Prawa Handlowego” Autor otrzymuje 20 pkt (poz. 30256 w załączniku do komunikatu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 18.12.2019 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych, wydane na podstawie art. 267 ust. 3 ustawy z 20.07.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz.U. z 2020 r. poz. 85 ze zm.).

Miesięcznik „Przegląd Prawa Handlowego” jest ujęty w międzynarodowej bazie European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH+) oraz indeksowany w bazie BazEkon.

PRZEGLĄD PRAWA HANDLOWEGO

miesięcznik ukazuje się od 1992 r.

RADA PROGRAMOWA

prof. dr hab. Janusz Barta, prof. Emilio Castorina, prof. dr hab. Józef Frąckowiak, prof. dr hab. Andrzej Jakubicki, prof. Julian Juergensmeyer, prof. dr hab. Wojciech J. Katner, prof. dr hab. Andrzej Kidyba, prof. dr hab. Ryszard Markiewicz, dr Jerzy Modrzejewski, prof. dr hab. Józef Okolski, prof. dr hab. Krzysztof Pietrzykowski, prof. dr hab. Wojciech Popiołek, prof. dr hab. Jerzy Rajski, prof. dr hab. Marek Safjan, prof. dr hab. Stanisław Sołtysiński, prof. dr hab. Andrzej Szumański, dr Leigh Williams

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Redaktor naczelny

Małgorzata Modrzejewska

Z-ca Redaktora naczelnego

Cezary Wiśniewski

Sekretarz redakcji

Anna Popławska

tel. +48 668 618 563

e-mail: anna.poplawska@wolterskluwer.com

Redaktor języka angielskiego

Anna Setkowicz-Ryszka

Materiały do publikacji powinny zostać przesłane pocztą elektroniczną. Objętość nadesłanych tekstów nie powinna przekraczać 25 000–30 000 znaków ze spacjami. Teksty muszą mieć tytuł, abstrakt w języku polskim, śródtytuł, podsumowanie, słowa kluczowe, przypisy opracowane w tradycyjny sposób – na dole strony, krótką notkę o autorze oraz adres e-mailowy do korespondencji. Autor może zaproponować tłumaczenie na język angielski tytułu tekstu, abstraktu oraz słów kluczowych. Należy także podać (w przypisie) informację o źródłach finansowania danej publikacji, takich jak np. granty krajowe, międzynarodowe, dotacje fundacji, stowarzyszeń lub instytucji komercyjnych. Do tekstu należy dołączyć bibliografię załącznikową.

Przekazując tekst do redakcji, Autor przenosi na Wydawcę wyłączne prawo do jego publikacji (prawa autorskie i wydawnicze).

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania tekstów, zmiany tytułów, śródtytułów oraz poprawek merytorycznych i stylistycznych, również w wersji angielskiej. Materiały niezamówione nie będą zwracane.

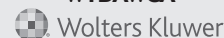
Warunkiem publikacji jest odesłanie uprzednio podpisanej umowy z Wydawnictwem.

Podstawowe zasady recenzowania nadesłanych tekstów oraz wymagania dla Autorów dotyczące ghostwritingu są dostępne na stronie: <http://www.wolterskluwer.pl/proces-publikacji-w-czasopiśmie>.

Za publikację w „Przeglądzie Prawa Handlowego” są wypłacane honoraria autorskie.

Wersją podstawową (referencyjną) czasopisma jest wersja papierowa.

WYDAWCA

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

Dyrektor Działu Publikacji Periodycznych

Klaudia Szawłowska-Milczarek

klaudia.szawłowska@wolterskluwer.com

Sekretariat: czasopisma@wolterskluwer.pl
<http://www.czasopisma.wolterskluwer.pl/przeglad-prawa-handlowego>

Prenumerata: nr infolinii 801 044 545,

prenumerata@wolterskluwer.pl

Ruch – tel. 22 693 70 00;

Kolporter – tel. 801 40 40 44;

Garmond – tel. 12 422 14 85

Obsługa Klienta: tel. 22 535 82 72

Księgarnia internetowa: www.profinfo.pl

Biuro Reklamy: Bogdan Brzozowski,

tel. 22 535 83 27, +48 728 323 642,

bogdan.brzozowski@wolterskluwer.com

Skład i łamanie: A.P. GRAF, Warszawa

Nakład 1200 egz.

Do 1999 r. czasopismo było własnością Wydawnictwa „KiK” Konieczny i Kruszewski

Przekształcenia i łączenia spółek w świetle znowelizowanych przepisów Kodeksu spółek handlowych

Słowa kluczowe: przekształcenia spółek, prosta spółka akcyjna, łączenia spółek, łączenia odwrotne

Nowelizacja przepisów o przekształceniach i łączeniach spółek, dokonana przez ustawę 19.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw¹, ma na celu uproszczenie tych podmiotowych reorganizacji spółek, wychodząc naprzeciw postulatowi zgłaszanemu w doktrynie i w praktyce. *Vacatio legis* tej ustawy, która wprowadza do polskiego systemu prawa nowy typ spółki kapitałowej – prostą spółkę akcyjną (PSA), zostało wydłużone aż o rok, tj. do 1.03.2021 r.² Wydłużenie to nie dotyczy jednak zmian przepisów o przekształceniach i łączeniach, które weszły w życie w przyjętym pierwotnie terminie, tj. 1.03.2020 r.³ Pewnych drobnych zmian w tym obszarze dokonała również nowelizacja Kodeksu spółek handlowych⁴ z 30.08.2019 r.⁵, w związku z wprowadzonym przez nią reżimem obligatoryjnej dematerializacji akcji we wszystkich spółkach akcyjnych⁶. Niniejszy artykuł ma na celu omówienie nowych regulacji, mających istotne znaczenie dla praktyki gospodarczej.

I. Zmiana modelu przekształceń spółek

I.1. Krytyka dotychczasowego modelu

Istotnym elementem modelu przekształceń spółek, przyjętego pierwotnie w Kodeksie spółek handlowych, był wymóg złożenia oświadczeń (w formie pisemnej *ad solemnitatem*) przez wspólników spółki przekształcanej o uczestnictwie w spółce przekształcanej (art. 564 k.s.h.). Wymóg ten wynikał z „domniemania nieuczestniczenia” wspólników przekształcanej spółki w spółce przekształcanej, które mogło „obalić” dopiero złożenie przez nich oświadczeń o uczestnictwie w tej spółce⁷. Jak trafnie wskazywano w doktrynie, ustąpienie ze spółki było zatem realizowane nie przez aktywne zachowanie się uprawnionego, ale przez świadomą bądź

nieświadomą pasywność (zaniechanie)⁸. Wspólnikowi, który nie złożył takiego oświadczenia w długim, bo aż miesięcznym terminie od dnia powzięcia uchwały o przekształceniu, przysługiwało roszczenie o wypłatę kwoty odpowiadającej wartości jego udziałów albo akcji w spółce przekształcanej, zgodnie ze sprawozdaniem finansowym sporządzonym dla celów przekształcenia (por. uchylone art. 564–565 k.s.h.). Wysokość łącznej kwoty przeznaczonej na wypłaty dla wspólników nieuczestniczących w spółce przekształcanej musiała być określona w planie przekształcenia i nie mogła przekraczać 10% wartości bilansowej majątku spółki (por. uchylony art. 563 pkt 3 k.s.h.). Wspólnik, mający zastrzeżenia do rzetelności wyceny wartości udziałów albo akcji przyjętej w planie przekształcenia, mógł zgłosić, najpóźniej w dniu powzięcia uchwały o przekształceniu, żądanie ponownej wyceny wartości bilansowej jego udziałów albo akcji, a w razie nieuwzględnienia tego żądania przez spółkę – wnieść powództwo o ustalenie wartości jego udziałów albo akcji, przy czym wniesienie tego powództwa nie stanowiło przeszkody w rejestracji przekształcenia (por. uchylony art. 566 k.s.h.).

Przedstawiony pokrótce model zasługiwał na krytyczną ocenę zarówno z dogmatycznego, jak i praktycznego punktu widzenia⁹. Ustawodawca starał się poprzez

1 Dz.U. poz. 1655 ze zm.

2 Por. art. 36 ustawy z 19.07.2019 o zmianie k.s.h., zmieniony przez art. 15 pkt 12 ustawy z 13.02.2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 288).

3 Por. art. 15 pkt 1 lit. a–c ustawy 13.02.2020 r. powołanej w przyp. 2.

4 Ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1526) – dalej k.s.h.

5 Ustawa z 30.08.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1798 ze zm.).

6 Por. w tej kwestii M. Michalski, *Uwagi krytyczne w zakresie zniesienia anonimowości jako cechy konstytutywnej spółki akcyjnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2020/3, s. 4.

7 Por. A. Witosz, *Wspólnik i akcjonariusz w procesach restrukturyzacyjnych spółek handlowych*, Bydgoszcz 2005, s. 224 i 232; A. Radwan, *Ius dissidentium. Granice konsensusu korporacyjnego i władzy większości w spółkach kapitałowych*, Warszawa 2016, s. 101.

8 A. Radwan, *Ius...*, s. 101.

9 Krytycznie zob. A. Radwan, *Ius...*, s. 101–102; A. Opalski [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 4, *Łączenie, podział i przekształcenie spółek. Przepisy karne. Komentarz*. Art. 491–633, red. A. Opalski, Warszawa 2016, komentarz przed art. 491 k.s.h., nb 56; A. Opalski, *Prosta spółka akcyjna – nowy typ spółki handlowej*, cz. 2, „Przegląd Prawa Handlowego” 2019/12, s. 11–12.

niego realizować kompromis między, z jednej strony, ochroną wspólników niezgadzających się na przekształcenie, przyznając im prawo „wyjścia” z przekształcanej spółki¹⁰, a z drugiej strony – ochroną tej ostatniej przed nadmiernym uszczupleniem jej płynnych środków finansowych w związku z przekształceniem, co miało uzasadniać ograniczenie kwoty wypłacanej tym wspólnikom do jedynie bilansowej (księgowej) wartości ich udziałów (akcji). Jak wskazywano w doktrynie, przyjęcie tej wartości, a nie, z reguły wyższej, wartości rynkowej udziałów (akcji) jako podstawy ustalenia spłaty, miało na celu zniechęcenie wspólników do braku uczestnictwa w spółce przekształcanej¹¹. W rezultacie jednak model ten nie chronił w sposób wystarczający interesów majątkowych wspólników niezgadzających się na przekształcenie i nasuwał wątpliwości co do zgodności z konstytucyjną zasadą ochrony własności i praw majątkowych (art. 21 i art. 64 ust. 2 Konstytucji RP¹²)¹³. W szczególności w typowym przypadku, gdy wartość zbywcza spółki była wyższa od jej wartości księgowej (np. ze względu na to, że posiadała ona tzw. ukryte rezerwy, wynikające ze wzrostu wartości rynkowej składników jej majątku, zwłaszcza nieruchomości, ponad historyczne koszty ich nabycia, miarodajne dla wyceny bilansowej) wypłata jedynie bilansowej wartości udziałów/akcji mogła istotnie naruszać interesy majątkowe wspólników korzystających z prawa „wyjścia”. Model ten był jednak również uciążliwy z punktu widzenia przekształcanej spółki, gdyż generował ryzyko prawne wynikające z braku pewności, czy wystarczająca liczba jej wspólników złoży oświadczenia o uczestnictwie w spółce przekształcanej. Samo powzięcie (kwalifikowaną większością głosów, por. art. 562 k.s.h.) uchwały o przekształceniu nie stwarzało pewności, że dojdzie ono do skutku, gdyż nawet wspólnicy, którzy głosowali za uchwałą, mogli nie złożyć tych oświadczeń.

W doktrynie rozbieżności wywoływała też kwestia, czy dopuszczalne jest przeprowadzenie przekształcenia w sytuacji, gdy łączna wartość udziałów (akcji) wspólników, którzy nie złożyli wspomnianych oświadczeń, przekroczyła 10% wartości bilansowej majątku spółki, a więc ustawowy limit dla wypłat z majątku spółki dla wspólników nieuczestniczących w spółce przekształcanej. W doktrynie był reprezentowany zarówno pogląd, że stanowi to przeszkodę dla przekształcenia¹⁴, jak i stanowisko uznające jego dokonanie w takim przypadku za dopuszczalne i opowiadające się za proporcjonalną redukcją wypłat należnych „wychodzącym” wspólnikom,

tak aby w sumie nie przekroczyły one tego kodeksowego pułapu¹⁵. W praktyce przeprowadzenie przekształcenia spółki z większą liczbą wspólników było więc obciążone znacznym ryzykiem wynikającym stąd, że wspólnicy głosujący przeciw przekształceniu, którzy mogli reprezentować aż 25% ogółu głosów (por. art. 577 § 1 pkt 1 k.s.h.), nie złożyli oświadczeń o uczestnictwie w spółce przekształcanej¹⁶. Dochodziła do tego konieczność poniesienia przez spółkę przekształcaną kosztów związanych z badaniem planu przekształcenia przez biegłego rewidenta (por. art. 559 § 1 k.s.h. w pierwotnym brzmieniu), który miał przede wszystkim zweryfikować przyjętą w planie wartość bilansową majątku spółki na potrzeby ustalenia wypłat wspólnikom nieuczestniczącym w spółce przekształcanej.

Z dogmatycznego punktu widzenia zaprezentowany model był niespójny z regulacjami dotyczącymi pozostałych, uregulowanych w Kodeksie spółek handlowych typów podmiotowych reorganizacji spółek, tj. łączeń i podziałów. Również w ich rezultacie może przecież wystąpić sytuacja, w której wspólnik spółki łączącej się albo dzielonej będzie uczestniczyć, wbrew swojej woli, w spółce (przejmującej lub nowo zawiązanej) mającej nieakceptowaną przez niego formę prawną, inną niż spółka łącząca się albo dzielona, w której nabył on pierwotnie udziały (akcje) i która w wyniku danej reorganizacji utraci byt prawny (tzw. transformacyjne łączenie albo podział). Pojawiało się pytanie, dlaczego taki wspólnik, odmienne niż wspólnik spółki przekształcanej, nie zasługiwał na ochronę w postaci ustawowego „prawa wyjścia” z łączącej się (dzielonej) spółki, skoro za ochroną tą przemawiał ten sam argument co w przypadku przekształcenia?¹⁷

Systemową spójność modelu ochrony wspólników mniejszościowych w podmiotowych reorganizacjach spółek (tj. łączeniach, podziałach i przekształceniach) można było osiągnąć na dwa alternatywne sposoby. Pierwszy z nich polegał na przyznaniu wspólnikom mniejszościowym „prawa wyjścia” (w postaci żądania odkupu ich udziałów/akcji) w każdym przypadku reorganizacji podmiotowej spółki, która prowadzi do „włączenia” tych wspólników, wbrew ich woli, do formy prawnej spółki innej niż forma, w której dotychczas uczestniczyli. Taki model realizuje

15 Tak np. M. Rodzyński [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 4, *Łączenie, podział i przekształcenie spółek. Przepisy karne. Komentarz*, Art. 491–633, red. A. Opalski, Warszawa 2016, art. 565 k.s.h., nb 10, s. 735–736.

16 W doktrynie sporna była również kwestia dopuszczalności częściowego wystąpienia ze spółki przekształcanej i złozenia przez wspólnika oświadczenia o uczestnictwie w spółce przekształcanej tylko w odniesieniu do części udziałów (akcji). Za trafny należało uznać pogląd, że takie „częściowe oświadczenie o uczestnictwie” było niedopuszczalne. Por. A. Szumański [w:] S. Soltyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaia, *Kodeks...*, art. 564 k.s.h., nb 14; A. Radwan, *Ius...*, s. 101; M. Rodzyński [w:] *Kodeks...*, art. 564 k.s.h., nb 11, s. 730.

17 Por. A. Opalski, *Prosta...*, cz. 2, s. 12. W odniesieniu do (krajowych) łączeń i podziałów, ustawodawca przewidział prawo wyjścia w przypadkach określonych w art. 516 § 3 i art. 541 § 5 k.s.h., które nie dotyczą jednak wskazanych w tekście „transformacyjnych” łączeń i podziałów. Taki charakter można przypisać prawu wyjścia przysługującemu wspólnikowi polskiej spółki uczestniczącej w tzw. emigracyjnym łączeniu transgranicznym, tj. gdy spółka przejmująca albo nowo zawiązana podlega prawu innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej (art. 516¹¹ k.s.h.). Za szczególną ochroną wspólnika w tym przypadku przemawia jednak nie tyle możliwa zmiana formy towarzysząca połączeniu (zagraniczna spółka przejmująca albo nowo zawiązana może być przecież odpowiednikiem polskiej spółki z o.o. albo spółki akcyjnej, uczestniczącej w łączeniu), ile zmiana statutu personalnego spółki, której wspólnikiem stałby się on w wyniku takiego połączenia, i w konsekwencji – krajowego prawa spółek, któremu podlegają jego uprawnienia w zagranicznej spółce. Por. K. Oplustil [w:] J. Bienia in., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2020, art. 516¹¹ k.s.h., nb 1.

10 Por. A. Szumański [w:] S. Soltyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaia, *Kodeks spółek handlowych*, t. 4, *Łączenie, podział i przekształcenie spółek. Przepisy karne. Komentarz do artykułów 491–633*, Warszawa 2012, art. 564 k.s.h., nb 4, który zaznacza, że: „Oświadczenie wspólnika (zwłaszcza drobnego) spółki przekształcanej jako mechanizm ochrony jego interesów polega na tym, że wspólnik ten nie musi wbrew swojej woli (nawet gdy będzie głosował przeciwko przekształceniu) uczestniczyć w nieakceptowanej przez niego formie prawnej, innej niż ta, na którą on się zgodził uczestnicząc w zakładaniu spółki czy przystępując później do spółki obecnie przekształcanej”.

11 A. Szumański [w:] S. Soltyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaia, *Kodeks...*, art. 558 k.s.h., nb 9; A. Szumański, *Nowe rodzaje przekształceń w spółki handlowe – uwagi systemowe*, „Monitor Prawa Handlowego” 2011/1, s. 19.

12 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

13 M. Tofel [w:] J. Bienia in., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2019, art. 565 k.s.h., nb 6; A. Opalski [w:] *Kodeks...*, komentarz przed art. 491 k.s.h., nb 56; A. Radwan, *Ius...*, s. 102.

14 Pogląd ten dominował w doktrynie, por. M. Tofel [w:] J. Bienia in., *Kodeks...* (2019), art. 565 k.s.h., nb 8 oraz A. Opalski [w:] *Kodeks...*, komentarz przed art. 491 k.s.h., nb 56, s. 45 i cyt. tam autorzy.

konsekwentnie prawo niemieckie (por. § 29, § 29 w zw. z § 125, § 207 UmwG¹⁸)¹⁹, jednak jego implementacja do prawa polskiego oznaczałaby konieczność daleko idących zmian, oznaczających, z perspektywy reorganizowanych spółek, wzrost kosztów transakcyjnych związanych z realizacją przysługującego wspólnikom prawa odkupu (odpływ płynnych środków finansowych, ryzyko prawne). Drugi alternatywny sposób osiągnięcia systemowej spójności polegał na rezygnacji z tak daleko posuniętej ochrony wspólników mniejszościowych w przypadku przekształceń i ograniczenia jej jedynie do przypadku, w którym dany typ przekształcenia rzeczywiście może naruszać ich interesy majątkowe. Chodzi tu o przekształcenie spółki kapitałowej w spółkę osobową, czego konsekwencją jest zmiana dotychczasowego reżimu odpowiedzialności wspólników, tj. poddanie, przynajmniej niektórych z nich, nieograniczonej odpowiedzialności za zobowiązania spółki, a także fundamentalna zmiana jej wewnętrznego ładu organizacyjnego, w tym zasad zarządzania i nadzoru w spółce.

Natomiast z aksjologicznego punktu widzenia nie ma potrzeby tak silnej ochrony wspólników, jaką stanowi prawo żądania odkupu udziałów/akcji, w przypadku przekształceń w ramach spółek kapitałowych, kiedy to nie dochodzi do zasadniczej zmiany zasad odpowiedzialności wspólników za ich zobowiązania oraz zasad ładu korporacyjnego spółki, która kontynuuje być zmieniając jedynie „szatę” prawną.

Należy przyjąć, że wspólnik, nabywając mniejszościowy pakiet udziałów/akcji w spółce kapitałowej, powinien liczyć się z możliwością jej przekształcenia w inną spółkę kapitałową i niejako *implicite* godzi się na reżim ochrony jego interesów, którego zasadniczymi elementami są: powzięcie uchwały o przekształceniu kwalifikowaną większością głosów (art. 577 § 1 pkt 1 k.s.h.), możliwość zaskarżenia tej uchwały (art. 567 k.s.h.) oraz roszczenie o wynagrodzenie, przysługujące wspólnikom, których prawa wygasły *ex lege*, jako niezgodne z przepisami o spółce przekształconej (art. 579 § 2 k.s.h.). Należy sądzić, że ten drugi model „punktowej”, ograniczonej ochrony wspólników mniejszościowych lepiej realizuje potrzebę kompromisu między interesami tych wspólników a interesami przekształcanej spółki i jej wspólnikami popierającymi przekształcenie. Interesy te wyrażają się w uniknięciu kosztów transakcyjnych i ryzyka prawnego towarzyszącego przekształceniu. Do realizacji tego modelu dążył ustawodawca, nowelizując przepisy o przekształceniach.

1.2. Rezygnacja z domniemania nieuczestniczenia w spółce przekształconej i związane z tym uproszczenia

Model przekształceń spółek (w szczególności spółek kapitałowych), wprowadzony do Kodeksu spółek handlowych przez ustawę z 19.07.2019 r., cechuje dążenie do ich maksymalnego uproszczenia oraz zmniejszenia kosztów transakcyjnych dla spółek w związku z ich

przeprowadzaniem. Model ten zrywa z obowiązującą dotychczas zasadą domniemania nieuczestniczenia w spółce przekształconej przez wspólników lub akcjonariuszy spółki przekształcanej, a także ze związanym z tym wymogiem składania oświadczeń o uczestnictwie w spółce przekształconej oraz prawem wspólników nieuczestniczących w spółce przekształconej do wypłaty księgowej wartości ich udziałów (akcji) w spółce przekształcanej²⁰. Oznacza to, że co do zasady wszyscy wspólnicy spółki przekształcanej stają się, z chwilą rejestracji przekształcenia, udziałowcami spółki przekształconej z mocy samego prawa, bez konieczności składania jakichkolwiek dodatkowych oświadczeń. Jednocześnie wprowadzono nową instytucję – prawo „wyjścia” wspólnika spółki przekształcanej poprzez żądanie odkupu jego udziałów (akcji) za cenę odpowiadającą ich wartości godziwej, ograniczone jednak wyłącznie do przypadku przekształcenia spółki kapitałowej w spółkę osobową (art. 576¹ k.s.h., por. niżej pkt 1.4.).

Pochodną tej fundamentalnej zmiany, tj. wprowadzenia zasady uczestniczenia *ex lege* wspólników w spółce przekształconej, jest uproszczenie postępowania przekształceniowego, co wyraża się, po pierwsze, w rezygnacji z generalnego wymogu umieszczenia w planie przekształcenia informacji o wartości udziałów albo akcji zgodnie ze sprawozdaniem finansowym sporządzonym dla celów przekształcenia. Jedynie w przypadku przekształcenia spółki kapitałowej w spółkę osobową Kodeks spółek handlowych wymaga określenia w planie wartości godziwej udziałów albo akcji wspólników, co wiąże się z przysługującym im wówczas prawem odkupu ich udziałów (akcji). Konsekwencją tego jest drugie istotne uproszczenie, polegające na uchyleniu generalnego wymogu poddania planu przekształcenia badaniu biegłego rewidenta.

Po nowelizacji wymóg ten obowiązuje jedynie w przypadku przekształcenia (jakiegokolwiek spółki osobowej albo kapitałowej) w **spółkę akcyjną**. Zgodnie z nowym brzmieniem art. 559 § 1 k.s.h. „plan przekształcenia w spółkę akcyjną należy poddać badaniu przez biegłego rewidenta w zakresie poprawności i rzetelności oraz w celu ustalenia, czy wycena składników majątku (aktywów i pasywów) spółki przekształcanej jest rzetelna”. Jedynie w przypadku przekształcenia w spółkę akcyjną wycena ta powinna stanowić załącznik do planu przekształcenia (art. 558 § 2 pkt 2 k.s.h.), a także zarząd powinien przedstawić wspólnikom ustnie istotne elementy tej opinii bezpośrednio przed podjęciem uchwały o przekształceniu (art. 561 § 2 k.s.h.). Utrzymanie przedmiotowego wymogu w tym przypadku ma na celu zapobieżenie obchodzeniu przepisów o aportowym utworzeniu spółki akcyjnej, w ramach którego istnieje obowiązek kontroli wyceny wkładów pieniężnych przez niezależnego biegłego rewidenta, przewidziany zarówno w prawie unijnym (por. art. 49 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z 14.06.2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa

¹⁸ Niemiecka ustawa w sprawie przekształceń spółek (Umwandlungsgesetz) z 28.10.1994 r. (BGBl. 1994 I, s. 3210).

¹⁹ Zob. omówienie tych regulacji przez A. Radwana, *Ius...*, s. 414–420.

²⁰ Por. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw, Sejm VIII kadencji, druk sejm nr 3236, s. 80.